

Juridiska avdelningen

24.3.1982

Till arbetspensionsanstalterna

DEN NORDISKA KONVENTIONEN OM SOCIAL TRYGGHET

Den av de nordiska länderna 5.3.1981 undertecknade konventionen om social trygghet trädde i kraft 1.1.1982. Konventionstexten har sänts till arbetspensionsanstalterna som bilaga till cirkulär 23/81.

För tillämpning av konventionen utarbetas gemensamma nordiska överenskommelser som fås färdiga sommaren 1982. Ifall det i dessa tillämpningsöverenskommelser framkommer sådant som inte överensstämmer med anvisningarna i detta cirkulär, ges kompletterande anvisningar senare. Ett särskilt avtal om de administrativa åtgärderna är under beredning. Om dess ikraftträdelse meddelas särskilt.

I detta cirkulär redogörs för socialskyddskonventionen till den del den gäller arbetspensionslagarna samt för de praktiska åtgärderna vid tillämpningen.

En omfattande helhetsbild av pensionsskyddet i Norden ges i Jouko Janhunens rapport "Pohjoismaiden eläkejärjestelmät", som år 1981 ingår i serien Pensionsskyddscentralens undersökningar. I rapporten redogörs såväl för det lagstadgade som för det frivilliga arbetspensionsskyddet samt för folkpensionen.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

DEN NYA NORDISKA KONVENTIONEN OM SOCIAL TRYGGHET

	Sida
1. Bakgrunden till den nya nordiska konventionen om social trygghet	1
2. Allmänt om socialskyddskonventionen	1
2.1. Socialskyddskonventionens tillämpningsområde	2
3. Tillämplig lagstiftning	3
3.1. Allmänt	3
3.2. Territorialprincipen	3
3.2.1. Arbete i två eller flera nordiska länder	3
3.2.2. Resande personal vid flyg- eller landtransportföretag	4
3.2.3. Arbete på kontinentalsockeln	4
3.3. Undantag från territorialprincipen	4
3.3.1. Utsända arbetstagare	4
3.3.2. Sjömän	8
3.3.3. Diplomater och annan personal vid ambassader och konsulat samt deras anställda	8
4. Rätt till pension och bestämmandet av pensionen	9
4.1. Beaktande av försäkringsperioder	9
4.2. Pensionens belopp	10
4.2.1. Sammanläggning av invalidpensioner	10
4.2.2. Bestämmande av invalidpensionens storlek före 1.1.1982	10
4.2.3. Bestämmande av invalidpensionens storlek efter 1.1.1982	11
4.2.4. Samordning	12
4.2.5. Innehållning av pension	13
5. Ansökan om pension och datatrafiken mellan konventionsländerna	13
5.1. Blanketter	13
5.2. Uppgifter om arbete i de andra nordiska länderna samt ansökan om pension	14
5.3. När anses pensionsansökan anhängiggjord	15
5.4. Dataförmedlingen	15
5.5. Tillkännagivande av beslut samt uppgifter om ändringar gällande pensionstagaren eller andra omständigheter i pensionen	16
5.6. Pensionsfallsmeddelanden	16
6. Utbetalning av pension från ett konventionsland till ett annat och till andra länder	17
7. Konventionens ikraftträdande	17

Juridiska avdelningen

24.3.1982

1 (17)

1. Bakgrunden till den nya nordiska konventionen om social trygghet

De nordiska länderna har sedan år 1955 haft en gemensam konvention om social trygghet. Konventionen har under årens lopp fortlöpande setts över till de delar justeringar krävts i konventionen på grund av ändringar i den nationella lagstiftningen. Till sina grunddrag har konventionen från år 1955 likväl inte ändrats efter det den ingicks. Under den tid konventionen varit i kraft har genomgripande ändringar gjorts i den nordiska lagstiftningen om socialförsäkring. Samtidigt har de nordiska länderna kraftigt utökat antalet socialskyddskonventioner med andra länder i Europa.

Sett mot denna bakgrund har det varit påkallat att få till stånd en ny nordisk konvention om social trygghet, en konvention med närmare anknytning till de nya multilaterala och bilaterala socialskyddskonventionerna. I den nya konventionen ingår bland annat stadganden med materiellt betydelsefulla ändringar gällande tilläggs pensionen. Med tilläggs pension förstås i konventionen arbetspensionen i Finland och motsvarande pensioner i övriga nordiska länder.

2. Allmänt om socialskyddskonventionen

Avsikten med konventionen om social trygghet är, att medborgare i de skandinaviska länderna skall garanteras samma sociala förmåner oberoende av i vilket nordiskt land de bor eller vistas. Vid tillämpningen av lagstiftningen i ett nordiskt land likställs medborgare i ett annat nordiskt land med medborgarna i det egna landet.

Med avvikelse från den tidigare socialskyddskonventionen ingår det i den nya konventionen en bestämmelse om att försäkringsperioder i ett nordiskt land kan läggas till försäkringsperioderna i ett annat nordiskt land, om rätt till pensionen i det sistnämnda landet inte skulle uppstå utan denna sammanläggning av försäkringsperioderna. En annan betydelsefull ändring är bestämmelsen om att heleffektiv pension numera beviljas endast i det land där den del av pensionen som baserar sig på återstående tid är större. S.k. tilläggsutbetalning faller således bort när konventionen har trätt i kraft. När pension beviljas på basen av den nordiska konventionen om social trygghet tillämpas på normalt sätt konventionsstatens lagstiftning. Förutsättningarna för att utfå pension och pensionens storlek bestäms sålunda i enlighet med konventionsstatens egen lagstiftning.

För socialskyddskonventionens tillämpning i Finland ansvarar social- och hälsovårdsministeriet. Motsvarande myndighet i Island är hälsovårds- och socialförsäkringsministeriet, i Norge socialdepartementet, i Sverige regeringen och i Danmark socialministeriet. Enligt den under beredning varande tillämpningsöverenskommelsen fungerar som kontaktorgan inom pensionsförsäkringen Pensionsskyddscentralen i verkställighetsärenden gällande arbetspensionen och Folkpensionsanstalten i verkställighetsärenden gällande folkpensionen och den allmänna familjepensionen.

2.1. Socialskyddskonventionens tillämpningsområde

Den lagstiftning konventionen omfattar

I socialskyddskonventionens artikel 2 fastslås på vilken lagstiftning konventionen skall tillämpas. Konventionen gäller all den vid varje tillfälle gällande lagstiftning i de nordiska länderna som avser följande områden

- förmåner vid sjukdom och föräldraskap
- förmåner vid arbetsoförmåga, ålderdom och dödsfall
- förmåner vid arbetsolycksfall (arbetsskada)
- allmänna kontantförmåner för barn
- social omvårdnad

Socialskyddskonventionen innehåller inga bestämmelser om arbetslöshetsförmåner. Där ingår endast en hänvisning till den särskilda överenskommelsen om arbetslöshetsförmåner.

Beträffande arbetspensionerna gäller socialskyddskonventionen endast de lagstadgade pensionerna och folkpensionen. Frivilligt arbetspensionsskydd, t.ex. pensionsanordningar på basen av arbetsmarknadsavtal står utanför konventionen.

I en bilaga till konventionen ingår dessutom särskilt för ettvarit land särskilda bestämmelser som gäller tillämpning av den allmänna konventionen i vissa fall.

Personkrets

Enligt socialskyddskonventionens artikel 3 tillämpas konventionen på

- nordiska medborgare
- flyktingar

Juridiska avdelningen

24.3.1982

3 (17)

- statslösa personer
- andra personer som är eller har varit omfattade av lagstiftningen i ett nordiskt land (exempelvis medborgare från utomskandinaviskt land som flyttar från ett nordiskt land till ett annat
- personer som härleder sin rätt från någon ovan angiven person (till exempel familjepensionens förmånstagare)

3. Tillämplig lagstiftning

3.1. Allmänt

Stadgad praxis vid tillämpning av Finlands arbetspensionslagar har varit, att finländsk arbetstagare anställd hos finländsk arbetsgivare utomlands har varit försäkrad enligt de finska arbetspensionslagarna. Denna princip har iakttagits även inom de nordiska länderna under den tid konventionen från år 1955 varit gällande.

3.2. Territorialprincipen

Den från början av år 1982 gällande nordiska konventionen om social trygghet bygger på territorialprincipen i enlighet med nya internationella socialskyddsprinciper. För arbetspensionsförsäkringen innebär detta, att en arbetstagare i allmänhet försäkras enligt lagstiftningen i den konventionsstat där arbetet utförs. För arbete som utförs i annat nordiskt land i anställning hos finländsk arbetsgivare skall försäkring ordnas enligt lagarna i sysselsättningslandet även i det fall då arbetstagaren är finsk medborgare. Denna princip har redan på basen av den förra konventionen tillämpats på de invånare i Torneådalen som arbetar i ett annat nordiskt land än bosättningslandet.

3.2.1. Arbete i två eller flera nordiska länder

Om en person i sin anställning hos en och samma arbetsgivare arbetar i två eller flera nordiska länder, anses han arbeta i det land där arbetsgivaren bor eller där företaget har sin hemort. Om åter en person har flera än en arbetsgivare och arbetar i flera än ett nordiskt land, bestäms hans pensionsförmåner för varje arbetsplats del enligt lagarna i vederbörande sysselsättningsland. På motsvarande sätt omfattar lagstiftningen i fler än ett land en person som arbetar som företagare i ett nordiskt land och som därtill har en anställning i ett annat nordiskt land.

Juridiska avdelningen

24.3.1982

4 (17)

3.2.2. Resande personal vid flyg- och landtransportföretag

En person som tillhör den resande personalen vid ett transportföretag anses alltid vara sysselsatt i det nordiska land, där han har sin fasta stationeringsort. Denna person har således rätt till pensionsförmån endast från stationeringslandet. Enligt den gamla konventionen tillämpades på den resande personalen vid ett transportföretag pensionslagstiftningen i arbetsgivarens hemland.

3.2.3. Arbete på kontinentalsockeln

Med arbete i nordiskt land likställs i konventionen även arbete med undersökning och utvinning av naturtillgångar på detta lands kontinentalsockel. Arbete anses utföras på kontinentalsockeln, när arbetstagaren arbetar på en fast anordning eller borrhingsplattform. När sådant arbete utförs ombord på ett fartyg, anses det däremot inte vara sådant på kontinentalsockeln utfört arbete som avses i konventionen.

Så hör till exempel en arbetstagarare, som stadigvarande bor i något nordiskt land och arbetar på oljeriggarna på Norges kontinentalsockel, till pensionsförsäkringen i Norge.

3.3. Undantag från territorialprincipen

En del undantag från territorialprincipen har dock gjorts, främst i sådana fall då arbetet är av tillfällig art.

3.3.1. Utsända arbetstagarare

Det mest betydande undantaget i konventionen från territorialprincipen gäller de s.k. utsända arbetstagararna.

När en arbetsgivare inom ramen för ett arbetsförhållande sänder en arbetstagarare till utlandet för att arbeta där, är det oftast fråga om en tillfällig arbetskommendering. Det kan inte anses ändamålsenligt att en sådan rätt ofta kortvarig arbetsperiod i ett annat land skulle leda till avbrott i tillämpningen av hemlandets socialförsäkringslagstiftning. Tillämpningen av de finska arbetspensionslagarna har redan sedan gammalt utsträckt sig att omfatta bl.a. sådana finska medborgare, som sänts utomlands från Finland för tillfälliga uppdrag, till exempel för att installera en maskin.

Begreppet utsänd arbetstagare

En utsänd arbetstagare är det fråga om då en finländsk arbetsgivare sänder en i sin tjänst anställd arbetstagare till ett annat nordiskt land för att där i samma arbetsförhållande och i samma arbetsgivares tjänst som tidigare utföra ett arbete. Detsamma gäller då en arbetstagare avlönas i Finland för sitt utsändningsarbete. Löneutbetalaren är då arbetsgivaren i Finland. Om en arbetstagare vid ett finländskt företag flyttar, om också vara tillfälligt, över till företagets dotterbolag i ett annat nordiskt land för att arbeta där, anses han i allmänhet inte vara utsänd arbetstagare. Undantag från detta kan komma i fråga vid t.ex. en sådan situation då arbetstagarens lön betalas av moderbolaget och detta har kvarhållit sin rätt att leda och övervaka arbetet. Avvikande från tidigare praxis är huvudregeln dock numera den, att den som är anställd hos ett finländskt dotterbolag och arbetar i ett annat nordiskt land skall försäkras enligt detta lands lagstiftning.

För att en arbetstagare i sin anställning hos en finländsk arbetsgivare i ett annat nordiskt land skall betraktas som en under arbetspensionslagstiftningen i Finland lydande utsänd arbetstagare förutsätts det, att han uttryckligen har utsänts till ett annat nordiskt land. Om en finländsk arbetsgivare anställer och avlönar en i ett annat land bosatt eller där arbetande person för ett arbete som skall utföras i ett annat nordiskt land, är inte denna arbetstagare en utsänd arbetstagare.

Ställningen som utsänd arbetstagare innebär, att arbetstagaren omfattas såväl av arbetspensionslagstiftningen som av sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringen i Finland så, att dag- och moderskapspensionen bestäms i enlighet med lagarna i Finland. Däremot ges sjukvårdsförmånerna i enlighet med lagarna i sysselsättningslandet.

Utsändningstid och konventionens tillämpning

Artikel 8 i den nordiska konventionen om social trygghet innehåller en bestämmelse om, att utsändarlandets lagstiftning skall tillämpas på arbetstagaren i de fall, då en arbetstagare utsänds att som anställd hos sin hittillsvarande arbetstagare utföra arbete i ett annat nordiskt land för högst tolv månader. Tillämpningen av utsändarlandets lagstiftning fortsätter direkt i stöd av konventionen från ankomsten till sysselsättningslandet under de följande tolv

månaderna framåt. I dessa fall krävs inte att arbetstagaren skall försäkras enligt sysselsättningslandets lagar.

Frågor gällande bestämmandet av pensionslönen för utomlands arbetande arbetstagare har behandlats i Pensionsskyddscentralens cirkulär 26/78.

Om arbetet i det andra konventionslandet fortsätter utöver den nämnda tolv månaders tiden, överförs arbetstagaren normalt att lyda under lagstiftningen i sysselsättningslandet och försäkringsskyldigheten i utsändarlandet upphör. APL-försäkringen för arbetstagaren avslutas när de tolv månaderna har gått till ända. För den som arbetar inom KAPL-branschen betalas inte längre KAPL-premier efter de tolv månaderna.

Ifall arbetet i mottagarlandet likväl fortsätter längre än beräknat och längre än tolv månader, kan försäkringen enligt arbetspensionslagarna i utsändarlandet fortsättas ända tills arbetet har slutförts under den förutsättningen att de beslutande myndigheterna i vardera landet - i Finland social- och hälsovårdsministeriet - ger sitt samtycke till det. I socialskyddskonventionen har det inte bestämts någon ovillkorlig tidsgräns för en sådan förlängning.

Det är skäl att påpeka, att ovan nämnda bestämmelser inte kan tillämpas på en utsänd arbetstagare i de fall då det från allra första början kan förutses, att utsändningstiden kommer att vara längre än tolv månader. Om det dock även i detta fall anses viktigt, att hemlandets försäkring förblir i kraft, kan de myndigheter som ansvarar för att socialskyddskonventionen tillämpas avtala om saken sinsemellan. Omnämmande om detta ingår i konventionens artikel 11. Meningen är dock att bestämmelsen i artikel 11 skall tillämpas endast i undantagsfall och inte i normalfall.

Vid beräkning av utsändningstiden för en redan utsänd arbetstagare tas konventionens ikraftträdelsedag 1.1.1982 till utgångspunkt. Om det härvid verkar sannolikt, att arbetet i ett annat nordiskt land ännu kommer att pågå mer än ett år, kan inte de bestämmelser som skall tillämpas på en utsänd arbetstagare användas. Arbetstagaren överförs i detta fall att lyda under sysselsättningslandet lagstiftning från 1.1.1982.

Juridiska avdelningen

24.3.1982

7 (17)

Intyg över utsändningen

I de fall, då en arbetstagare som utsänd arbetstagare fortfarande tillhör kretsen för utsändarlandets socialförsäkring, skall detta kunna bevisas. För den skall utfärdas behörig försäkringsinstans i utsändarlandet på begäran ett intyg över, att utsändarlandets lagstiftning tillämpas på arbetstagaren. Avtal har ingåtts om, att det i Finland är Pensionsskyddscentralen som utfärdar intyget. Utöver innefattandet i arbetspensionsförsäkringen i Finland gäller intyget även olycksfalls- och sjukförsäkringsförmåner. Arbetsgivaren eller arbetstagaren kan be om intyget direkt hos Pensionsskyddscentralen (Pensionsskyddscentralen, sektionen för utländska pensionsärenden) eller sända ansökan via en pensions- eller olycksfallsförsäkringsanstalt (även Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund) eller Folkpensionsanstaltens lokalbyrå. För intygsansökan kan användas en särskild blankett, som finns att få på Pensionsskyddscentralen när den färdigställts. I intyget ges anvisning bl.a. om, var intyget skall lämnas in.

Om det likväl är fråga om en kortvarig arbetsresa, exempelvis kurs eller annan studieresa, då arbetet utomlands i allmänhet pågår kortare tid än en månad, behövs inget utsändningsintyg för arbetstagaren.

Avvikande från tidigare praxis ges inte längre intyg för retroaktiv tid. En arbetskommendering kan emellanåt ges mycket plötsligt. Därför har det avtalats om, att ifall intyg inte hinner utfärdas före avresan, ger Pensionsskyddscentralen åt sökanden ett meddelande om att ansökan om intyget har gjorts och att intyget utfärdas med det snaraste.

Innan intyget utfärdas kontrolleras vid Pensionsskyddscentralen att pensionsskyddet för den utsända arbetstagaren har ordnats i enlighet med lagarna i Finland och att lagstadgad olycksfallsförsäkring har tecknats.

Intygen över arbetstagare som utsänts till Finland sänds alla till Pensionsskyddscentralen.

Om det efter utsändningen verkar uppenbart, att arbetskommenderingen kommer att räcka längre tid än tolv månader och om man önskar att arbetstagaren fortfarande skall ha kvar sitt pensionsskydd i utsändarlandet, skall frågan om förlängning tas upp till behandling i god tid. Ansökan om förlängning skall göras gemensamt av arbetsgivaren och arbetstagaren.

Ansökan är helt formfri och skall inlämnas till behörig myndighet i utsändarlandet. Utsändarlandet och sysselsättningslandet måste vara ense om att arbetstagaren också efter de fastställda tolv månaderna omfattas av arbetspensionsskyddet i utsändarlandet.

Förlängningsansökan som gäller en från Finland utsänd arbetstagare skall insändas till social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet sänder i sin tur ansökan vidare till behörig myndighet i det andra nordiska landet för att få dess samtycke. Ärendet skall skötas innan den första tolv månaders tiden har gått till ända, emedan förlängningstid inte beviljas retroaktivt i efterhand.

3.3.2. Sjömän

Sjömän anställda ombord på ett fartyg som för ett nordiskt lands flagga skall försäkras i det konventionsland vars flagga fartyget för.

Lagstiftningen i fartygsflaggans hemland tillämpas dock inte på sjömännen i de fall, så ett obemannat fartyg uthyres till ett rederi i ett annat nordiskt land. I dessa fall anses de av rederiet avlönade sjömännen lyda under lagstiftningen i rederiets hemland. Däremot skall den besättning som är direkt anställd, vanligtvis befälsanställda, hos fartygets ägare på normalt sätt försäkras enligt lagstiftningen i fartygsflaggans hemland.

Bestämmelserna gällande sjömännen tillämpas endast på nordiska medborgare.

3.3.3. Diplomater och annan personal vid ambassader och konsulat samt deras anställda

Beträffande försäkrande av diplomater och annan vid ambassader och konsulat anställd personal tillämpas bestämmelserna i de internationella Wienkonventionerna om diplomatiska och konsulära förbindelser i stället för de bestämmelser som ingår i socialskyddskonventionen om försäkringsskyldighet. Sålunda försäkras inte diplomatiska representanter och konsulatsmedlemmar i tjänstgöringslandet utan de lyder under pensionslagstiftningen i sitt hemland.

Denna befrielse från tillämpningen av socialförsäkringslagstiftningen i mottagarlandet gäller endast under vissa, i konventionerna fastställda förutsättningar de andra grupper, såsom administrativ och

teknisk personal i den diplomatiska representationens tjänst, som nämns i Wienkonventionerna.

Arbetstagare i privat anställning hos en diplomatisk representant eller konsulatsmedlem försäkras inte i mottagarlandet utom i de fall då arbetstagaren är medborgare i landet eller bor där stadigvarande, och inte heller om hans pensionsskydd har ordnats enligt lagstiftningen i ett annat land. Då en finländare arbetar som anställd hos en medlem i den diplomatiska personalen vid en finsk beskickning, tillämpas arbetspensionslagarna i Finland på denna arbetstagare. Arbetstagaren lyder då under APL medan StPL tillämpas på arbetsgivarens anställningsförhållande. Däremot omfattas en finländare, som stadigvarande har bott i tjänstgöringslandet redan innan arbetsförhållandet börjar, av arbetspensionslagstiftningen i tjänstgöringslandet. Likaså omfattar tjänstgöringslandets lagstiftning alla andra i landet anställda och avlönade arbetstagare än de finländska.

4. Rätt till pension och bestämmandet av pensionen

4.1. Beaktande av försäkringsperioder

När det avgörs, om en person har hört till en nordisk pensionsförsäkring så länge att det för honom kunde uppstå rätt till pension enligt lagstiftningen i ifrågavarande land, beaktas vid behov även försäkringsperioderna i ett annat nordiskt land.

I några nordiska länder kräver lagstiftningen att en viss minimiförsäkringsperiod skall vara fullgjord för att rätt till pension skall föreligga. Vid prövning av om pensionsrätt har uppstått, är det nu enligt konventionen möjligt att sammanlägga försäkringsperioder i de skilda länderna. Sammanläggningen sker i de fall, då den nödvändiga minimiförsäkringsperioden inte blivit fullgjord enbart på basen av arbete som utförts i ett land, utan då räknas även arbetsperioder i ett annat nordiskt land till godo. Samtidiga arbetsperioder i de olika länderna kan inte sammanläggas. Beloppet av den pension som utbetalas, bestäms dock enbart i enlighet med vederbörande lands lagstiftning.

Ett exempel får belysa detta. För att arbetspension skall kunna utbetalas som ålderspension krävs det i Sverige, att pensionssökanden har haft pensionsgrundande inkomst under minst tre år. Om sökanden likväl haft sådan inkomst i Sverige endast under ett år, men dessutom arbetat i Finland i två år i arbete som

lyder under arbetspensionslagarna, uppfylls härigenom kravet i Sverige på minst tre års försäkringstid. Den pension som utbetalas i Sverige är då 1/30 av full pension, emedan det i Sverige krävs inkomst under minst 30 års tid för utfående av full pension.

Arbetsperioder i Finland före 1.7.1962 beaktas i sin helhet som försäkringsperioder, fastän de vid uträkning av APL-pension beaktas endast till hälften.

4.2. Pensionens belopp

4.2.1. Sammanläggning av invalidpensioner

Vid uträkning av pensionen tillämpar ettvarit nordiskt land sin egen nationella lagstiftning. Då invalidpensionen uträknas antas det i allmänhet, att den försäkrade skulle ha fortsatt att tjäna in pensionsrätt om pensionsfallet inte hade inträffat. Därvid beaktas den s.k. återstående tiden eller motsvarande inkomster vid pensionsuträkningen. De närmare bestämmelserna om uträkningsförfarandet skiljer sig från land till land.

Det kan också hända, att en person är berättigad till pension på basen av återstående tid från fler än ett land då pensionsfallet inträffar, emedan rätten till återstående tid i allmänhet bibehålls åtminstone för ett års tid efter det arbetsförhållandet upphörde eller avflyttningen från landet skedde. Detta kan vara fallet bl.a. när en finsk medborgare efter sin flyttning till Sverige börjar arbeta där och en tid därefter blir arbetsoförmögen. En heleffektiv pension från båda länderna skulle leda till alltför stora ersättningar i förhållande till den faktiska inkomsten.

4.2.2. Bestämmande av invalidpensionens storlek före 1.1.1982

När förutsättningar har funnits för beviljande av heleffektiv pension enligt lagstiftningen i fler än ett konventionsland, har pensionerna hittills sammanlagts så, att den heleffektiva pensionen har beviljats endast i det land, där den försäkrade sist haft förvärvsinkomster före pensionsfallet.

Om den pension som sammanlagt utbetalats från de olika länderna har varit mindre än den pension som skulle ha utbetalats i ett konventionsland om pensionen hade uträknats enbart enligt detta lands lagstiftning, har detta sistnämnda land årligen erlagt den felande pensionen som en tilläggsutbetal-

ning. I och med den nya konventionen har tilläggsutbetalningen slopats.

4.2.3. Bestämmande av invalidpensionens storlek från 1.1.1982

Från och med den nya konventionens ikraftträdelse 1.1.1982 ändras förfarandet för bestämmandet av invalidpensionens storlek i de fall, då förutsättningar finns för beviljande av heleffektiv pension i två skilda nordiska länder. Härvid skall pensionerna uträknas så, att i vardera land räknas ut den del av pensionen som baserar sig på fribrev särskilt för sig och den del som baserar sig på återstående tid särskilt för sig. Pension på basen av återstående tid beviljas sedan i det land där denna pension till sitt belopp är störst. Vid jämförelsen beaktas således endast den på återstående tid baserade pensionsdelen och inte alls den på fribrev baserade delen. Fribrevspensionen beviljas alltid helt normalt särskilt för sig i vardera landet.

Den ovan angivna jämförelsen skall alltid göras i de fall, då pensionsanstalten vid handläggning av pensionsansökan märker att sökanden under de fyra sista åren före pensionsfallet också har arbetat i ett annat nordiskt land. Om det gått längre tid än fyra år från det sökanden arbetade i ett annat nordiskt land, beviljas alltid pensionen med iakttagande av normal praxis.

I praktiken beviljas pensionen i dessa fall på följande sätt. När arbetsoförmågan har utretts, beviljar pensionsanstalten genast fribrevspension. Besked om detta ges till sökanden med ett interimbeslut och pensionen börjar utbetalas så fort det är möjligt. Ärendet får inte lämnas att vänta på annan utredning. I detta interimbeslut kan ändring inte sökas. Efter det att fribrevspensionen har beviljats skall det utredas, i vilket land den pensionsdel, som baserar sig på återstående tid, är större. Utredningen sker centraliserat vid Pensionsskyddscentralen. För den skull skall pensionsanstalten till Pensionsskyddscentralen ge besked om den på den återstående tiden baserade pensionens belopp och begynnelse-tidpunkt. Vid utredningen använder Pensionsskyddscentralen nu de av Finlands Bank uträknade officiella köpkurserna istället för de hittills använda säljkurserna. Pensionsskyddscentralen sänder sedan utredningsresultatet till pensionsanstalten, som därefter kan ge sökanden slutligt pensionsbeslut. Pensionen enligt detta beslut kan då vara antingen lika stor som den i interimbeslutet redan beviljade och till

Juridiska avdelningen

24.3.1982

12 (17)

betalning utgående pensionen eller så har pensionsbeloppet utökats med det pensionsbelopp som baserar sig på den återstående tiden.

Vid bestämmandet av familjepensionen är förfarandet detsamma.

När en person faktiskt arbetar i två skilda nordiska länder då pensionsfallet inträffar och då arbetsförhållandena redan uppnått en viss beständighet, är det inte rimligt att tillämpa ovan anförda räknesätt. Därför ingår det i konventionen en bestämmelse om att ifall den försäkrade har intjänat pension jämsides i de båda länderna under de två närmaste åren före pensionsfallet, har han också rätt till heleffektiv pension från vardera landet.

Begreppet pensionsfall har något olika innehåll i de skilda nordiska länderna. Det kan sålunda hända, att pensionsfallet anses ha inträffat ett år i det ena landet och ett annat år i det andra. Vid bedömningen av om arbetsförhållandena har varit jämsidiga anses pensionsfallet ha inträffat vid den tidpunkt då det inträffat först i det ena landet.

Om en person i något land ges ett nytt eller ändrat beslut, skall det prövas på nytt, i vilket land den på den återstående tiden baserade pensionen skall betalas.

4.2.4. Samordning

Om en person samtidigt är berättigad till två socialförsäkringsförmåner som utbetalas i skilda nordiska länder, kan i dessa fall i stöd av artikel 5 de samordningsstadganden som ingår i den nationella lagstiftningen tillämpas alldeles som om de båda förmånerna skulle utbetalas enligt en och samma lagstiftning. Så är det till exempel möjligt att vid bestämmandet av arbetspensionen enligt lagstiftningen i Finland beakta pension som utbetalas i annat nordiskt land på grund av arbetsolycksfall, om nödvändiga uppgifter för detta finns tillgängliga. Syftet med artikeln är att hindra utbetalning av dubbla förmåner. Om samordning skall förrättas, sker detta i första hand i det land pensionstagaren är bosatt i och enligt detta lands lagstiftning - endast om det har utretts, att en minskning av förmånen i stöd av artikel 5 inte görs i bosättningslandet, kan en annan förmånsbetalande instans än den i bosättningslandet tillämpa sitt eget lands samordningsstadganden.

I konventionens artikel 22 har i fråga om arbetspensionerna redan från tidigare i den nordiska socialskyddskonventionen ingått en bestämmelse om, att en arbetspension i ett nordiskt land inte får minska arbetspensionen i ett annat nordiskt land. Enda undantag från detta utgör de fall då konventionens artikel 23 skall tillämpas, det vill säga då en person skulle ha rätt till pension på basen av återstående tid i två eller flera nordiska länder.

4.2.5. Innehållning av pension

Om det för någon nordisk pensionsanstalt uppkommit rätt att av en sökande återfå pension som utbetalats för mycket, kan pensionsanstalten be om att det för mycket utbetalade pensionsbeloppet skall innehållas från pensionen i ett annat nordiskt land. Pensionsanstalten i sist nämnda land skall innehålla pensionen i den mån rättsreglerna i landet tillåter detta.

Om pension i ett nordiskt land har utbetalats på förhand och det sedermera framgår, att den utbetalats till ett för högt belopp eller att någon rätt till pension enligt detta lands lagstiftning inte alls finns, kan pension från annat nordiskt land för samma tid innehållas. Innehållning får också göras i sådana fall, då socialhjälp har utbetalats i förskott mot en kommande pension.

Innehållningsreglerna måste kanske tillämpas bl.a. i konventionens ikraftträdelseskedet, om invalidpension har utbetalats i två länder utan beaktande av sammanläggningsstadgandena i artikel 23. En i ett nordiskt land beviljad heleggeffektiv pension kan nu på grund av det nya uträkningssättet för pensionerna ändras till en helt på basen av fribrev beviljad pension. Om pensionen likväl har hunnit utbetalas som heleggeffektiv pension även efter 1.1.1982 kan en pensionsanstalt i ett annat nordiskt land av sökanden för samma tid innehålla den pensionsdel som baserar sig på återstående tid till den del denna motsvarar en i ett annat nordiskt land utan skäl utbetalad pension.

Bestämmelserna om denna innehållning ingår i artikel 30 i socialskyddskonventionen.

5. Ansökan om pension och datatrafiken mellan konventionsländerna

5.1. Blanketter

För ansökan om pension från de nordiska länderna skall varje lands egna pensionsansökningsblanketter

användas. Dessa blanketter finns att få på Pensions-
skyddscentralen.

5.2. Uppgifter om arbete i de andra nordiska länderna samt ansökan om
pension

Om det av pensionsansökan i Finland framgår, att sökanden också arbetat i annat nordiskt land, skall pensionsanstalten meddela detta till Pensionsskyddscentralen. Meddelandet ges på blankett ETK 2809. Pensionsskyddscentralen skriver då till sökanden och sänder samtidigt en pensionsansökningsblankett för vederbörande land för att fyllas i, om det ser ut som om sökanden skulle ha rätt till pension. Ifall en pensionsansökan av andra orsaker kvarhålls på Pensionsskyddscentralen för utredning, utreds samtidigt arbetet i annat nordiskt land och pensionsanstalten behöver inte meddela särskilt om detta. I ansökningshandlingarna finns då en kopia av brevet till sökanden eller också annan utredning.

På arbetsförhållanderogisterutdraget för de finländska arbetare som arbetat i Sverige finns en anteckning om intjänade pensionspoäng i Sverige när utdraget gäller en person som åren 1973 - 1979 återflyttat från Sverige till Finland. I början av år 1982 har redan hunnit inregistreras uppgifter om en del av dem som återvänt till Finland år 1980. När en sådan persons pensionsansökan inkommer till Pensionsskyddscentralen, kontaktar sektionen för utländska pensionsärenden pensionssökanden och redogör för rätten till pension i Sverige såsom redan beskrivits. Om pensionsansökan sänds direkt till en pensionsanstalt skall pensionsanstalten sända meddelande om arbetet till Pensionsskyddscentralen. Till arbetsförhållanderogistret fås tillsvideare inte uppgifter om arbete i de övriga nordiska länderna, emedan inga avtal om detta gjorts, och det inte heller i alla nordiska länder ens finns sådana register från vilka uppgifter kunde fås. Enligt avtalet med Sverige skall uppgifter till vårt arbetsförhållanderogister insändas även om dem som återvänt till Finland före år 1973. Tillsvideare har dock sådana uppgifter inte fått.

Om en förmånslåtare inte före sin död har hunnit ansöka om sin egen pension, kan dödsboet i de andra nordiska länderna utom i Finland på förmånslåtarens vägnar ansöka om pensionen. Lagstiftningen i Finland förutsätter att förmånslåtarens själv har anhänggjort sin pensionsansökan för att hans egen pension skall kunna beviljas och utbetalas till dödsboet.

Juridiska avdelningen

24.3.1982

15 (17)

5.3. När anses pensionsansökan anhängiggjord

Pensionsansökan anses ha gjorts anhängig den dag då den anhängiggjorts i ett nordiskt land enligt stadgandena för anhängiggörandet i detta land. Datum för anhängiggörandet framgår av mottagningsstämpeln. Pensionsanstalten i det land där ansökan gjorts anhängig skall omedelbart sända ansökan vidare till pensionsanstalten i det land vars blankett har använts för ansökan om pensionen.

För pensionsansökan skall alltid användas den ansökningsblankett varje enskilt nordiskt land har för ändamålet. Fastän det på pensionsansökningsblanketten i Finland skall anges det arbete som sökanden utfört i ett annat nordiskt land, anses en ansökan om pension från detta land vara anhängiggjord först när detta lands pensionsansökningsblankett ifylld har returnerats till Pensionsskyddscentralen eller dess bemyndigade mottagningsställe. Svensk pension kan utbetalas retroaktivt endast för tre månader från ansökan, och denna bör således göras så fort som möjligt. På motsvarande sätt anhängiggörs en ansökan om pension från Finland när en ifylld och undertecknad finländsk pensionsansökan har insänts till en pensionsanstalt i ett annat nordiskt land.

Besvärsskrivelse som gäller pensionsbeslut i ett nordiskt land kan också inlämnas till en pensionsanstalt i ett annat nordiskt land. Besvären anses ha inkommit till pensionsnämnden den dag de inlämnats till motsvarande instans i ett annat nordiskt land. I besvärсанvisningarna skall besked ges också om detta. Det anförda gäller även då besvär anhängiggörs vid försäkringsdomstolen.

Pensionsskyddscentralen sänder de i Finland inlämnade ansökningarna jämte tillhörande handlingar till de andra nordiska länderna. De ansökningar och handlingar som inkommer från de nordiska länderna förmedlas av Pensionsskyddscentralen vidare till pensionsanstalterna här.

5.4. Dataförmedlingen

När uppgifter önskas från försäkringskassorna i Sverige inbegärs dessa numera i allmänhet centraliserat via Pensionsskyddscentralen. Enligt den nordiska socialskyddskonventionen skall redan befintliga läkarutlåtanden förmedlas från ett land till ett annat. Pensionsskyddscentralen sköter även denna förmedling.

Om en pensionsanstalt i Finland behöver ett nytt läkarutlåtande om en i ett annat nordiskt land bosatt person för att kunna avgöra hans pensionsansökan, kan pensionsanstalten be Pensionsskyddscentralen sända en begäran om att den lokala försäkringsanstalten ordnar en läkarundersökning för sökanden. Pensionsanstalten skall härvid betala kostnaderna för anskaffandet av läkarintyget på samma sätt som i motsvarande fall i hemlandet.

5.5. Tillkännagivande av beslut samt uppgifter om ändringar gällande pensionstagaren eller andra omständigheter i pensionen

Beslut i ett pensionsärende sänds direkt till sökanden.

Pensionsskyddscentralen sänder besked till den lokala försäkringskassan i Sverige om det beviljade pensionsbeloppet i Finland. Uppgiften fås från pensionsfallsmeddelandet som ges på normalt sätt. Även uppgifter om dödsfall sänds till Sverige.

Försäkringskassorna i Sverige sänder kopior till Pensionsskyddscentralen av alla pensionsbeslut som rör finska medborgare. Besluten inregistreras vid Pensionsskyddscentralen. Om det då framgår att personen i fråga inte har ansökt om pension från Finland fastän det ser ut som om han skulle vara berättigad till sådan, får han en uppmaning att fylla i en ansökningsblankett.

Motsvarande datatrafik som den vi har med Sverige har vi inte med de andra nordiska länderna i någon anmärkningsvärd grad. Delvis beror detta på att fallen är så fåtaliga.

5.6. Pensionsfallsmeddelanden

Den nya konventionen inverkar inte på pensionsfallsmeddelandena. Dessa ges i enlighet med de tidigare givna anvisningarna om ifyllande av pensionsfallskort, med beaktande av att sammanläggning av nordiska pensioner i den nya konventionen har en annan innebörd än tidigare.

Om en i Finland som fribrevspension beviljad pension efter ny uträkning beviljas som heleffektiv pension från 1.1.1982 skall besked om detta ges med ett pensionsfallskort.

6. Utbetalning av pension från ett konventionsland till ett annat och till andra länder

I arbetspensionslagarna i Finland infördes med verkan från 1.7.1981 ett stadgande som begränsar rätten att utbetala arbetspension från Finland till utlandet när pensionstagaren är en utländsk medborgare. Denna begränsning kan slopas genom ett ömsesidigt avtal staterna emellan.

Enligt den nordiska konventionen om social trygghet kan pensioner som beviljas i Finland eller i de övriga nordiska länderna utbetalas till ett annat nordiskt land.

Förmånerna utbetalas också till nordiska medborgare i utomnordiskt land på samma villkor som till det betalande landets egna medborgare. Detta innebär i praktiken, att åt finska eller annat nordiskt lands medborgare betalas pension i vilket land han än bor.

7. Konventionens ikraftträdande

Konventionen har trätt i kraft 1.1.1982. Artikel 23 i konventionen tillämpas även på pensioner som betalas vid konventionens ikraftträdelse. För tillämpningen av artikel 23 har redogjorts i detta cirkulär punkt 4.2.3. Om en person vid årsskiftet fick arbetspension både från Finland och från ett annat nordiskt land, skall hans pension räknas om i enlighet med de nya bestämmelserna. Tillämpandet av konventionen får dock inte leda till en minskning av de förmåner som utbetalades då konventionen trädde i kraft. Det sammanlagda beloppet av pensionerna får således inte minska.